

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยของรัฐ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา คือ ปี พ.ศ. 2537-2539 ในด้านการกำหนดระยะเวลาในการทวงถาม ขั้นตอน และวิธีการที่ห้องสมุดนำมาใช้ในการดำเนินการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยในด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหอสมุดกลาง และห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 24 แห่ง โดยแบ่งเป็นหอสมุดกลาง 20 แห่ง และห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง 4 แห่ง โดยยกเว้น หอสมุดกลาง วิทยาเขต กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เนื่องจากไม่ได้ดำเนินการทวงถามวารสารเอง แต่มีสำนักหอสมุดเป็นผู้ดำเนินการทวงถามให้ทั้งหมด

หอสมุดกลางทั้ง 24 แห่ง มีดังนี้

1. หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. หอสมุดกลาง ฝ่ายหอสมุดมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. ห้องสมุดศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
7. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยทักษิณ
8. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยนเรศวร
9. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
10. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
11. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
12. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

13. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
14. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
15. หอสมุดสาขาวังท่าพระ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
17. ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
18. สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
19. ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
20. กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้
21. สำนักห้องสมุดและบรรณสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี *
22. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
23. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
24. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการดำเนินการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดดังกล่าวข้างต้น แห่งละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน (ภาคผนวก ก) คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างงานวารสารของห้องสมุดและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทวงถามวารสาร
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการทวงถามวารสาร ประกอบด้วย การกำหนดระยะเวลาในการทวงถามวารสารของห้องสมุด และขั้นตอนในการดำเนินการทวงถาม
 - ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการทวงถามและแนวทางการแก้ปัญหาแก่ผู้ใช้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นปัญหาในการทวงถามวารสารประกอบด้วยปัญหา

* ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ในการกำหนดระยะเวลาการทวงถาม ขั้นตอนการทวงถาม วิธีการทวงถาม รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่ห้องสมุดประสบในการดำเนินการทวงถามวารสาร โดยผู้วิจัยกำหนดคำตอบของระดับปัญหา เป็น 3 ระดับ คือ

มาก	มีค่าเท่ากับ	3
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2
น้อย	มีค่าเท่ากับ	1

และส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของห้องสมุดที่ปฏิบัติเมื่อทวงถามวารสารแล้วไม่ได้รับเล่ม และแนวทางในการแก้ไขปัญหที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์คาดว่าจะนำมาใช้ในการดำเนินการทวงถามวารสารเพื่อให้การทวงถามประสบความสำเร็จ

2. แบบสำรวจ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยของรัฐ ข้อมูลที่สำรวจ ได้แก่ ชื่อวารสารที่ทวงถามในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 แหล่งที่บอกรับวารสาร ระยะเวลาในการทวงถามแต่ละครั้ง และวิธีการทวงถามของห้องสมุดประกอบด้วยแหล่งที่ใช้ทวงถามและช่องทางที่ใช้ในการทวงถาม (ภาคผนวก ข)

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจที่สร้างขึ้น ได้นำไปทดสอบเก็บข้อมูลกับหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยดำเนินการดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ทดสอบโดยสัมภาษณ์บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเอกชน แห่งละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน
2. แบบสำรวจ ทดสอบโดยเก็บข้อมูลจากเอกสารการปฏิบัติงานทวงถามวารสารของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเอกชนทั้ง 5 แห่ง และหากข้อมูลใดไม่ชัดเจน หรือไม่เข้าใจจะใช้วิธีสอบถามเพิ่มเติมจากบรรณารักษ์

ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย พบว่ามีบางส่วนที่ต้องแก้ไขเพื่อความชัดเจนและความครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์

ในข้อ 4 เดิมให้ผู้ตอบระบุชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวารสารแต่ละงานทั้งที่เป็นหน่วยงานวารสารและหน่วยงานอื่น เมื่อนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบแล้วพบว่าไม่มีความจำเป็นต้องระบุชื่อหน่วยงานวารสาร จึงปรับปรุงใหม่ โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ระบุเฉพาะชื่อ

หน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบงานวารสาร หากงานในข้อใดที่ไม่ปรากฏชื่อหน่วยงานอื่นรับผิดชอบ แสดงว่าเป็นงานที่หน่วยงานวารสารเป็นผู้รับผิดชอบเอง

ในข้อ 11 เดิม ตัวเลือกของคำตอบข้อแรก คือ “วันที่ห้องสมุดได้รับวารสารฉบับล่าสุด โดยพิจารณาจากกำหนดออกของวารสาร” มีคำตอบ “อื่น ๆ” ไว้ให้เลือกตอบด้วย แต่เมื่อทดสอบแล้ว ปรากฏว่าผู้ตอบสับสนกับคำตอบ “อื่น ๆ” ซึ่งเป็นคำตอบใหญ่ของข้อเดียวกัน ซึ่งอยู่ในส่วนท้าย จึงต้องตัดคำตอบ “อื่น ๆ” ในส่วนแรกออก

2. แบบสำรวจ ได้แก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นและเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น ดังนี้

แหล่งที่ใช้ทวงถาม ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดของวิธีการทวงถาม พร้อมทั้งหมายเลขกำกับวิธีการทวงถามแต่ละวิธีไว้ ได้แก้ไขวิธีการหมายเลข 2/1 จาก “ทวงถามผ่านตัวแทนบอกรับวารสารภายในประเทศ” เป็น “ทวงถามผ่านตัวแทนบอกรับวารสารต่างประเทศที่มีสำนักงานในประเทศ” และเพิ่มคำตอบ “ทวงถามผ่านตัวแทนบอกรับวารสารภายในประเทศ 2/3” อีก 1 วิธี

ช่องทางที่ใช้ทวงถาม ได้เพิ่มช่องทางอีก 1 ช่องทาง คือ “ไปรษณีย์ภายในประเทศ” พร้อมทั้งเปลี่ยนหมายเลขที่ใช้แทนช่องทางให้สอดคล้องกับจำนวนที่เพิ่มขึ้น

เครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วได้นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจถึงบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการดำเนินการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศในหอสมุดกลาง และห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 24 คน จากห้องสมุด 24 แห่ง เพื่อให้บรรณารักษ์เตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อการสัมภาษณ์และการสำรวจ พร้อมทั้งได้แนบไปรษณียบัตรเพื่อตอบรับแบบสัมภาษณ์ และเพื่อนัดหมายวัน เวลา สัมภาษณ์ให้บรรณารักษ์ตอบกลับ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2540 - เดือนมกราคม 2541 โดยมีรายละเอียดในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการดำเนินการทวงถามวารสารภาษาต่างประเทศของหอสมุดกลาง และห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นหอสมุดกลาง จำนวน 24 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน

2. แบบสำรวจ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลรายชื่อวารสารที่ทวงถาม แหล่งที่บอกรับวารสาร ระยะเวลาในการทวงถาม และวิธีการทวงถาม โดยเก็บข้อมูลวารสารที่ทวงถามระหว่าง

ปี พ.ศ. 2537-2539 จากเอกสารการปฏิบัติงาน ได้แก่ จดหมายทวงถาม และทะเบียนวารสาร โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ชื่อวารสารที่ทวงถาม สืบมาจากจดหมายทวงถามวารสารที่ห้องสมุดจัดทำและส่งให้กับสำนักพิมพ์ หรือตัวแทนที่บอกรับวารสาร และบัตรทะเบียนวารสารที่ผู้รับผิดชอบกรอกรายละเอียดการทวงถามไว้เป็นหลักฐาน

2.2 แหล่งที่บอกรับวารสาร สืบมาจากจดหมายทวงถามวารสารที่ห้องสมุดจัดทำและส่งให้กับสำนักพิมพ์ หรือตัวแทนที่บอกรับวารสาร และบัตรทะเบียนวารสาร

2.3 ระยะเวลาในการทวงถาม สืบจากข้อมูลจากจดหมายทวงถามวารสาร โดยดูจากวันที่ที่ห้องสมุดจัดทำจดหมายทวงถามวารสารแต่ละครั้ง สำหรับวารสารชื่อและฉบับเดียวกันที่มีการทวงถามมากกว่า 1 ครั้ง ได้นำมาคำนวณระยะห่างในแต่ละครั้งที่ห้องสมุดทำการทวงถามวารสาร

2.4 วิธีการทวงถาม สืบจากจดหมายทวงถามวารสารและการสอบถามบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบการทวงถามวารสาร

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 นำมาแจกแจงความถี่ ส่วนข้อมูลตอนที่ 3 ปัญหาในการทวงถาม ใช้การคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

1.1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X})

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X}	=	ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นแต่ละข้อ
f	=	ความถี่
x	=	คะแนนน้ำหนักความคิดเห็นประจำข้อ
N	=	จำนวนผู้ตอบ

โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.00	หมายความว่า	มีปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีปัญหากลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีปัญหาน้อย

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \bar{X}^2}$$

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

x = ค่านำหนักของคำตอบ

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ

2. ข้อมูลจากแบบสำรวจ ใช้วิธีแจกแจงความถี่

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในบทที่ 4 และสรุปอภิปรายผล นำเสนอใน

บทที่ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย